

Szaharov-díj 2011 - Díj a gondolatszabadságért

Az EP az „arab tavasz” öt kiemelkedő személyiségének ítélte oda a 2011-es Szaharov-díjat. A parlament ezzel is el szeretné ismerni és támogatni kívánja a szabadságért és az emberi jogokért vívott küzdelmüket. A díjazottak a kitüntetést december 14-én, az Európai Parlament strasbourgi plenáris ülésén vehették át.

Az elismerést 2011-ben Aszma Mahfuz (Egyiptom), Ahmed al-Zubair Ahmed al-Szanuszi (Líbia), Razan Zaituneh (Szíria), Ali Farzat (Szíria) és posztumusz elismerésként a tunéziai Mohamed Buazizi kapja. Őket az Európai Parlament néppárti, szocialista, liberális és zöldpárti frakciói közösen jelölték.

Az Andrej Szaharov szovjet-orosz fizikusról és ellenzéki gondolkodóról elnevezett díjat az Európai Parlament 1988 óta minden évben olyan személyeknek vagy szervezeteknek ítéli oda, akik kiállnak a demokráciáért és az emberi jogokért. A kitüntetés mellé 50 000 eurós pénzdíj jár.

Az arab tavasz aktivistái mellett idén Dzsmitri Bandarenka, fehérorosz polgárjogi aktivista és újságíró, valamint a kolumbiai San José de Apartadó békeközösség jutott be a döntősök közé.

A Szaharov-díj kitüntetettjei hálásak Európának az arab tavasz támogatásáért

„Az arab tavasz öt aktivistájának kitüntetésével az Európai Parlament elismeri mindazok törekvését, akik az emberi méltóságért, az alapvető szabadságjogokért és a politikai változásokért küzdenek az arab világban” - mondta Jerzy Buzek, az Európai Parlament elnöke szerdán, a strasbourgi díjátadó ünnepségen.

„A történelmi jelentőségű események emlékeztetnek saját felelősségünkre is: támogatnunk kell a fiatal, ébredő civil társadalmakat” - fogalmazott Buzek kiemelve a „nők jelentős szerepét az arab tavasz során”.

A kitüntetettek közül ketten, a fiatal egyiptomi blogger, Aszma Mahfuz és a leghosszabb ideig bebörtönzött líbiai fogoly, Ahmed el-Szenussz jelent meg személyesen az ünnepségen. Az Európai Parlament egy perces néma csenddel emlékezett a felkelések áldozataira és a poszthumusz díjazott Mohamed Buazizra, akinek a tunéziai hatóságok folyamatos zaklatása miatt elkövetett öngyilkossága a tüntetések egyik fő kiváltó oka lett.

A díjazottak köszönetüket fejezték ki a Szaharov-díjért, amely szerintük annak a támogatásnak a szimbóluma, amelyet Európa az arab tavasz felkelései számára nyújtott. A Szaharov-díjasok megjegyezték, hogy országokban az emberi jogok a demokratikus újjáépítés során még mindig nem érvényesülnek hiánytalanul.

„Ez a díj elismerés azon egyiptomiak számára, akik bátrabbak voltak nálam és életüket adták a forradalomért. Szeretném elmondani önöknek, milyen büszke vagyok az arab forradalom mártírjaira. Nem fogjuk őket cserbenhagyni, követjük az utat, amit kijelöltek.” - mondta Aszma Mahfuz a díjat megköszönő beszédében.

Ahmed el-Szenusszi a megbékélés fontosságát hangsúlyozta: „országunk újjáépítése során toleranciát kell mutatnunk azok irányába is, akik bűnösök és megsértették az emberi méltóságot”. A díjazott megköszönte az európai országok „határozott diplomáciai és katonai fellépését” és a Líbiának nyújtott támogatást.

A Kuvaitba menekült szír grafikus, Ali Ferzat videóüzenetben köszönte meg a Szaharov-díjat, és arra hívta fel a figyelmet, hogy a szíriai tüntetés áldozatai „minden pillanattal csak többen lesznek”.

A szír emberi jogi ügyvéd, Razan Zaituneh az EP-nek küldött levelében azt üzent: „Szeretném kifejezni hálámat az Európai Parlamentnek és mindenkinek, aki együtt érez a felkelések résztvevőivel, és aki bármilyen módon támogatta a megmozdulásokat az elnyomás, börtönök és vérontás nélküli jövő reményében. Továbbá minden bátor embernek Tunéziában, Egyiptomban, Líbiában, Jemenben, Bahreinben és ezeken is túl; azoknak, akik már kivívták szabadságukat és azoknak is, akik még küzdenek érte.”

2011 Szaharov-díjasai

Aszma Mahfuz

A fiatal egyiptomi blogger Youtube-videói hatására emberek ezrei mentek az utcára, hogy Mubarak elnök elnyomó rendszere ellen tüntessenek.

Ahmed el-Szenusszi

A leghosszabb ideig, 31 évig bebörtönzött líbiai foglyot egy Kadhafi elleni puccskísérlet miatt ítélték el.

Mohamed Buazizi

Fiatal utcai árus, aki saját maga felgyújtásával tüntetések sorozatát indította el, ami végül a tunéziai rezsim bukásához vezetett.

Ali Ferzat

A szír karikaturista arab diktátorokat kifigurázó képeiről vált ismertté. Hazájából kénytelen volt elmenekülni, miután augusztusban egy támadásban mindkét kezét eltörték.

Razan Zaituneh

Emberi jogi kérdésekkel foglalkozó szír jogász. Jelenleg bujkálni kényszerül, ugyanis a szíriai kormány kémkedéssel vádolja a ShRIL internetes oldalon publikált bejegyzései miatt. A külföldi sajtó részbe ezekből a bejegyzésekből értesült a civilek elleni atrocitásokról.

Szaharov-díj a gondolat szabadságáért

Az Andrej Szaharov szovjet-orosz fizikusról és ellenzéki gondolkodóról elnevezett díjat az Európai Parlament 1988 óta minden évben a demokráciáért és az emberi jogokért kiálló személyeknek vagy szervezeteknek ítéli oda.

Ahmed al-Szanuszi: Nincs bennem bosszúvágy

Harmincegy évet töltött líbiai börtönökben, most az ország egyik vezetője. Idén az Európai Parlament Szaharov-díjjal tüntette ki. Az emberi jogokért folytatott küzdelemről és Líbia jövőjéről kérdeztük.

Segíthet ez a díj a Líbia újjáépítéséért folytatott munkában?

Igen. Most először kaptam a kitüntetést Líbiában. Ha segítenek abban, hogy megfelelően végezzem a munkám, akkor az a líbiaiakon is segíteni fog.

Mit tehet az EU és az Európai Parlament a líbiai átmenet demokratikus elősegítése érdekében?

Az EU sokat segíthet. Most próbáljuk újjáépíteni az országot, Európának pedig rengeteg tapasztalata van a háború utáni újjáépítésben. Minden segítségre szükségünk van, mert a semmiből kell építkeznünk.

Milyen a helyzet most Líbiában?

A líbiaiak örülnek, hogy sikerült megszabadulni a diktátortól. Egy új, demokráciára és szólásszabadságra épülő jövőt várnak. Néhányak szerint polgárháború fenyeget, de szerintem ez elképzelhetetlen. Az emberek mindent megtesznek annak érdekében, hogy megőrizzék újonnan szerzett szabadságukat.

Tunéziában és Egyiptomban voltak már választások. Mikor következik Líbia?

Tunézia és Egyiptom más kategória. Az ottani rendszerekben léteztek biztonsági erők és hadsereg. Líbiában mindez hiányzik, a nulláról indulunk, választásokról ezért egyelőre még nem beszélhetünk. Először egy erős államot, hadsereget, rendőrséget kell építenünk. Ezt követően jöhetnek csak a választások.

Több mint harminc évet töltött líbiai börtönökben. Sosem adta fel a reményt?

Nem. Muszlim vagyok, nehéz időkben is megőrzöm a hitem. Türelmesnek kell lenni. A börtönben töltött harmincegy év próba volt számomra, és sikerült túlélnem.

Mindig is hittem abban, amit az országomért tettem, ez segített abban, hogy megbirkózzam a nehézségekkel a börtönben. Most ezeket az erőfeszítéseket jutalmazták, ennek pedig nagyon örülök.

Meg tud bocsátani azoknak, akik tönkretették az életét?

Nem érzek gyűlöletet irántuk, mert tudom, hogy az emberek olykor olyan dolgot is elkövetnek, amiben nem hisznek. Nemrég Bengáziban láttam az egyik börtönőrt, aki anno megkínzott. De meg se fordult a fejében, hogy bosszút álljak. A lelkiismeretével neki kell elszámolnia. Az én álmom valóra vált.

Aszma Mahfuz: A közösségi oldalak alternatív médiaként szolgáltak a forradalomban

Internetes videoüzenetei, a közösségi oldalakon küldött üzenetei is hozzájárultak a Mubarak-rezsim bukásához. Az Európai Parlament idén Szaharov-díjjal tüntette ki, Aszma Mahfuz számára azonban ezzel még nem ért véget az szabadságjogokért folytatott küzdelem. A díjátadó előtt Mahfuzt az Egyiptom előtt álló kihívásokról és az iszlám politikai szerepéről kérdeztük.

Mennyire játszott fontos szerepet a közösségi média az egyiptomi eseményekben?

A közösségi média volt az alternatív médium számunkra. Segítségükkel tudtuk megosztani, hogy mi történik, így tudtuk megmutatni, hogy milyen a Mubarak-rezsim valódi arca. A közösségi média segített mozgósítani az embereket, hogy részt vegyenek a tüntetéseinken.

De a mostani rezsim megpróbálja ellenünk fordítani ezt az eszközt. Hamis profilokat készítenek, álhíreket küldenek szét. Ez pedig azt a benyomást keltheti, hogy az emberek támogatják a mostani rezsimet.

A Fegyveres Erők Legfelsőbb Tanácsa, amely most a hatalmat gyakorolja, felismerte, hogy hol hibázott a Mubarak-rezsim, amikor a forradalomra reagált. Ezért most a saját eszközeinkkel próbálnak megtörni minket.

Tart attól, hogy visszatér a korábbi rendszer?

A jelenlegi rendszer a régi része, így nem állíthatjuk, hogy a régi rendszer már a múlté lenne. A mostaniak még kegyetlenebbek, mint elődeik. Minden eszközt felhasználnak, hogy bosszút álljanak azokon, akik a katonai irányítás végét követelik.

Ráadásul egy nagyon veszélyes gyakorlatba is kezdtek: ellentétet szítanak a fegyveres erők és az egyiptomiak között. Aki pedig a hadseregől elítéli a legfelsőbb tanács által elkövetett atrocitásokat, egyszerűen bebörtönzik.

Mit gondol az iszlamista pártok tunéziai és egyiptomi sikeréről?

Jobban meg kellene érteni az iszlámot, az iszlamistákra nem az iszlám egyedüli képviselőiként kellene tekinteni. Ahogy Catherine Ashton is elmondta itt Strasbourgban: az iszlám egy nagyszerű vallás, de nem szabad a szélsőségesek által propagált torz iszlámot követni.

Mit tehet az EU és az Európai Parlament az arab világban zajló demokratikus átalakulás elősegítése érdekében?

A külső beavatkozás minden formáját visszautasítom, de a Parlamentnek ragaszkodnia kell ahhoz, hogy az egyetemes emberi jogokat mindenhol tiszteletben tartsák. A Parlamentnek kapcsolatait kihasználva meg kell győzni a kormányokat arról, hogy ne támogassák a legfelsőbb tanácsot fegyverekkel vagy egyéb eszközökkel. De az egyiptomi civil társadalmon is múlik, hogy az emberi jogokat tiszteletben tartsák Egyiptomban.

Ön szerint a Szaharov-díj segíthet céljai elérésében?

Egyiptomban talán kevésbé, de segíthet abban, hogy a nemzetközi szinten dolgozzam a békéért és az emberi jogokért. A cél, hogy javuljanak a nemzetek közötti kapcsolatok, és az emberek mindenhol szabadságban élhessenek, mert csak úgy tudják kibontakoztatni tehetségüket.

Az „arab tavasz” kapja idén az Európai Parlament Szaharov-díját

Az EP az „arab tavasz” öt kiemelkedő személyiségének ítélte oda a 2011-es Szaharov-díjat. A parlament ezzel is el szeretné ismerni és támogatni kívánja a szabadságért és az emberi jogokért vívott küzdelmüket. A győztesek a díjat Jerzy Buzektól vehetik át december 14-én, az Európai Parlament strasbourgi plenáris ülésen.

Az elismerést 2011-ben Aszma Mahfuz (Egyiptom), Ahmed al-Zubair Ahmed al-Szanuszi (Líbia), Razan Zaituneh (Szíria), Ali Farzat (Szíria) és posztumusz elismerésként a tunéziai Mohamed Buazizi kapja. Őket az Európai Parlament néppárti, szocialista, liberális és zöldpárti frakciói közösen jelölték.

Az EP elnökéből és a frakcióvezetők közül álló Elnökök Konferenciája csütörtök reggeli döntését követően Jerzy Buzek EP-elnök azt mondta, az idei év kitüntetettjei „fontos szerepet játszottak az arab világban megindult történelmi változásokban, a Szaharov-díj pedig kifejezi az Európa Parlament szolidaritását és a szabadságért, demokráciáért és az elnyomó rendszerek megdöntéséért folytatott harcuk iránti határozott támogatását”. Az elnök hozzátette: a díj „szimbolikus elismerése mindazok munkájának, akik az emberi méltóságért, a demokráciáért és az emberi jogokért küzdenek az arab világban és azon kívül is”.

{}Aszma Mahfuz

Azma Mahfuz 2008-ban kapcsolódott be az egyiptomi emberi jogi tüntetések szervezésébe, miután csatlakozott az Április 6. Ifjúsági Mozgalomhoz. A Mubarak-rezsim által zaklatott újságírók és aktivisták helyzete és Tunézia példája ösztönözte arra, hogy saját demonstrációkat szervezzen. A youtube-ra feltöltött videóit, Facebook- és Twitter-üzeneteit sok Tahrír téri tüntető számára jelentettek ösztönzést a jogaikért folytatott küzdelem folytatásához. Ezek után a Fegyveres Erők Legfelsőbb Tanácsának parancsára letartóztatták, és csak ismert aktivisták közbenjárására engedték szabadlábra óvadék ellenében.

Ahmed al-Zubair Ahmed al-Szanuszi

Ahmed al-Szanuszi egy Kadhafi ezredes elleni puccskísérlet miatt 31 évig volt líbiai börtönökben. Egyesek ezért őt tartják a leghosszabb ideig raboskodó „lelkiismereti fogolynak”. Szabadulása után az Átmeneti Nemzeti Tanács tagja lett, jelenleg pedig azért dolgozik, hogy Kadhafi után egy szabad és demokratikus értékeken nyugvó Líbia jöhessen létre.

Razan Zaituneh

A jogi végzettségű Zaituneh az országában zajló kegyetlenségek bemutatására létrehozta a „szíriai emberi jogi információs link” nevű internetes blogot. Ezen a fórumon hozott nyilvánosságra a szír hadsereg és rendőrség által elkövetett gyilkosságokat és az emberijog-sértéseket. Blogbejegyzései a nemzetközi sajtó számára fontos információforrásként szolgáltak. Mivel a hatóságok kémskedéssel vádolják, jelenleg bujkálni kényszerül, férjét és öccsét ismeretlen helyen tartják fogva.

Ali Farzat

A másik szíriai díjazott, a politikai karikaturista Ali Farzat Basar el-Asszad elnök és rendszere ismert kritikusának számít. Farzat a márciusi felkelések hatására rajzaival egyre nyíltabban bírálta a rezsimet, az Asszad uralmát kifigurázó karikatúrák pedig nagy szerepet játszottak a további demonstrációkban. 2011 augusztusában a szír biztonsági erők tagjai „figyelmeztetésképpen” súlyosan összeverték, mindkét karját eltörték, rajzait pedig elkobozták.

Mohamed Buazizi

A hatóságok folytonos zaklatását és lealacsonyító bánásmódját megelégtelve gyújtotta fel magát a tunéziai piaci árus, Mohamed Buazizi. A vele való együttérzés és a tette okai miatti felháborodás események sorozatát indította el, amelyek végül Ben Ali elnök leváltásához vezettek. Önfeláldozása hozzájárult az „arab tavaszként” emlegetett felkeléseknek, melyek aztán gyökeres változásokat idéztek elő többek között Egyiptomban és Líbiában is.

Szaharov-díj a gondolat szabadságáért

Az Andrej Szaharov szovjet-orosz fizikusról és ellenzéki gondolkodóról elnevezett díjat az Európai Parlament 1988 óta minden évben olyan személyeknek vagy szervezeteknek ítéli oda, akik kiállnak a demokráciáért és az emberi jogokért. A kitüntetés mellé 50 000 eurós pénzdíj jár.

Az arab tavasz aktivistái mellett idén Dzmitri Bandarenka, fehérorosz polgárjogi aktivista és újságíró, valamint a kolumbiai San José de Apartadó békeközösség jutott be a döntősök közé.

Mohamed Bouazizi

Mohamed Bouazizi esete azt példázza, hogy a történelmet nem mindig politikusok vagy hadvezérek írják. A tunéziai piaci árusnak sok más fiatalhoz hasonlóan elegett az elnyomásból és a kilátástalanságból.

Bár korábban már panaszt tett a hatóságok zaklatása miatt, miután 2010 decemberében elkobozták áruit és megverték, drámai tette szánta el magát: tiltakozásként felgyújtotta magát egy kormányhivatal előtt. Az járókelők megpróbálták eloltani a lángokat, de Bouzazi olyan súlyosan megégett, hogy 2011. január 4-én behalt sérüléseibe.

A kedélyek megnyugtatósa érdekében Ben Ali elnök is meglátogatta Bouazizit a kórházban. De a Bouazizi halálát követő tiltakozáshullám végül Ben Ali hatalomból való távozásához vezetett.

Ezt követően Egyiptomban, Líbiában és Szíriában is felkelések törtek ki, amely események arab tavaszként váltak ismertté.

Ali Farzat

Ali Farzat fegyvere a ceruza. A politikai karikaturista, aki az Arab Karikaturisták Szövetségének elnöke, az évtizedek során több mint 15 ezer karikatúrában figurázta ki a diktátorokat. Egy Szaddám Huszeinről készült rajz miatt Huszein Farzat halálra ítéletét követelte 1989-ben. Farzat karikatúráit Líbiában és Jordániában is betiltották.

Ennek ellenére Farzat sosem hagyott fel a hatalommal való visszaélés kritikájával, legyen szó Szíriáról vagy más országokról. Amikor az arab tavasz eseményei 2011 márciusában Szíriát is elérték, Farzat még a korábbinál is merészebb lett. A Basar el-Asszadot kifaragó karikatúrái inspirálták a szíriai tüntetőket.

}

A rezsim ezt nem találta annyira viccesnek. Augusztus 25-én Farzatot Damaszkusz központjában maszkot viselő fegyveresek kirángatták autójából, súlyosan összeverték, mindkét karját eltörték, rajzait elkobozták. Járókelők találtak rá a reptér felé vezető egyik úton.

A szíriai ellenzék tagjai felháborodásuknak adtak hangot, szolidaritásból több aktivista is egy olyan képre cserélte Facebook profilképét, amelyen a kórházi ágyon fekvő Farzat volt látható.

« Karikatúráimat a szabadság, a demokrácia és a béke nevében, az igazságtalanság, az elnyomás és a diktatúra elleni fellépés eszközeként készítem. »

Ali Farzat

Razan Zaituneh

Bár az öt Szaharov-díjas egyike, mégsem jelentetünk meg róla képet, mert jelenleg is bujkál az öt kémkedéssel vádoló szíriai hatóságok elől.

A jogász végzettségű Zaituneh az országában zajló kegyetlenségek bemutatására létrehozta a „szíriai emberi jogi információs link” nevű internetes blogot. Ezen a fórumon hozta nyilvánosságra a szír hadsereg és rendőrség által elkövetett gyilkosságokat és emberi jog-sértéseket.

Blogbejegyzései a nemzetközi sajtó számára fontos információforrásként szolgáltak. Mivel a hatóságok kémkedéssel vádolják, jelenleg bujkálni kényszerül, férjét és öccsét ismeretlen helyen tartják fogva.

}

Zaituneh többek között kiállt a szíriai politikai foglyok jogaiért, pénzt gyűjtött védelmükért, blogján pedig elítélte a hatóságok által elkövetett rendszeres emberijog-sértéseket. Célja, hogy Asszad elnök távozzon a hatalomból és a Nemzetközi Büntetőbíróság elé állítsák.

Zaituneh egyre növekvő befolyásával a szír hatalom is tisztában van, ezért próbálják meg elhallgattatni. Május 12-én a biztonsági erők házkutatást végeztek otthonában és megpróbálták letartóztatni.

Őt nem találták, letartóztatták viszont helyette a férjét, akit több mint három hónapig ismeretlen helyen tartottak fogva. Egyes források szerint idős szüleinek szintén el kellett menekülniük a letartóztatás elől.

Zaituneh szeptember 8-án közölte utolsó Twitter-üzenetét. Egy november 14-i telefonos interjúban Damaszkuszról jelentkezett. Arról számolt be, hogy folytatódnak a tüntetések, a halálos áldozatok száma pedig meghaladja a 3500-at, ahogy azt az ENSZ emberi jogi főbiztosa becsülte.

« A szíriai forradalom legszebb része, hogy a golyók, bilincsek és tankok ellenére zenés karnevállá varázsoltuk. »

Razan Zaituneh

Ahmed al-Zubair Ahmed al-Szanuszi

Zubeir Ahmed al-Sarifként is ismert, az utolsó líbiai király egyik rokona, egy meghiúsult puccskísérlet résztvevője. Első ránézésre nem úgy tűnik, hogy ez jó ajánlólevél lenne egy emberi jogi díjhoz.

Ahmed al-Zubair Ahmed al-Szanuszi életműve viszont arról tanúskodik, hogy mennyire félrevezetők lehetnek az első benyomások.

A hetvenes években, röviddel az Idrisz királlyal szembeni puccs után al-Szanuszi szeretett volna Líbiát megszabadítani Kadhafitól és lehetőséget teremteni arra, hogy az ország választhasson a monarchiához való visszatérés vagy a köztársaság kikiáltása között.

↳

De a puccs meghiúsult, al-Szanuszit pedig halálra ítélték. A börtönben tizennyolc évig nem fogadhatott látogatót, a börtönének első felét magánzárkában töltötte, rendszeresen kínozták, cellájának ablakait elsötétítették.

A börtönének alatt hunyt el a felesége, akinek a haláláról csak évekkel később értesült. 2001-ben, a Kadhafi elleni puccskísérlet 32. évfordulóján kegyelmet kapott. Egészségi állapota jelentősen megromlott. Harmincegy évet töltött börtönben.

Ő volt a leghosszabb ideig bebörtönzött líbiai fogoly, jelenleg a Nemzeti Átmeneti Tanács tagja, ahol a politikai foglyok érdekeit képviseli. A királyi család szimbólumát még mindig viseli a gyűrűjén, de republikánusnak vallja magát, családja számára nem lát szerepet az új Líbia irányításában.

„A köztársasági államforma azért jobb, mert megoszlik a hatalom és nem egy családra vagy személyre ruházzák azt” - mondta egy interjúban.

« Ha hiszed ügyed igazában, bármit elérhetsz. »

Ahmed al-Zubair Ahmed al-Szanuszi

Aszma Mahfuz

Egy egyszerű videó: fiatal fejkendős nő tekint a kamerába. Határozottan, de nem fenyegetően beszél, szavait nem kíséri zene. Négy és fél percnyi monológ, vágás és szerkesztés nélkül.

Aszma Mahfuz felhívása az elnyomással való szembeszállásra ennek ellenére hatásos volt. Videója, valamint Twitter- és Facebook-üzenetei ezreket bírtak rá arra, hogy 2011 februárjában a kairói Tahrir téren tüntessenek.

Mahfuz később újságíróknak elmondta, hogy a videó nyilvánosságra kerülését követően halálos fenyegetéseket is kapott. De ez nem tántorította el.

2011 augusztusában letartóztatják azzal a váddal, hogy „megsértette a fegyveres erők legfelsőbb tanácsát”, amely Hoszni Mubarak bukása után Egyiptomot irányítja. Később az országos felháborodás hatására óvadék ellenében elengedik.

}

Mahfuz 1985-ben született, a kairói egyetemen közgazdaságtant tanult, később egy számítástechnikai cégnél helyezkedett el.

2008-ban csatlakozott a fiatal egyiptomi aktivistákat tömörítő Április 6. Ifjúsági Mozgalomhoz, amely saját Facebook-oldalt készített, és blogok, valamint Twitter-üzenetek segítségével támogatta azt a sztrájkot, amelyet 2008. április 6-án El-Mahalla el-Kobra iparvárosban tartottak.

Néhány hét alatt több mint 70 ezren csatlakoztak a mozgalom Facebook-oldalához. A sztrájk erőszakba torkollott: összecsaptak a munkások és a rendőrök, az internetes aktivistákra lecsaptak. De a mozgalom bebizonyította, hogy a közösségi oldalak hasznos eszközei voltak a tüntetésnek.

2011 tavaszán Aszma Mahfuz videója megtette a magáét. A többi már történelem.

« Sose mondd, hogy nincs remény. »

Aszma Mahfuz

A Szaharov-díj idei döntősei

Az arab tavasz öt aktivistája, Dzmitry Bandarenka fehérorosz újságíró, valamint egy kolumbiai gazdálkodóközösség közül kerül ki a Szaharov-díj idei győztese. A díj sorsáról október 27-én döntenek, a díjat december 14-én adják át Strasbourgan.

Az **arab tavasz öt képviselőjének** jelölése az azok iránti tisztelet és elismerés kifejezése, akik a 2011 januárjában Tunéziából induló arab forradalmak során a demokráciáért és a szabadságért készek voltak életüket is kockáztatni.

A jelöltek között található az időközben elhunyt tunéziai Mohamed Bouazizi, aki a politikai rendszer elleni tiltakozásként felgyújtotta magát, és sokak szerint ezzel az arab forradalmak elindítója volt. Asmaa Mahfouz az egyiptomi rendszerváltás és a Tahrir téri tüntetések arca.

A líbiai Ahmed al-Zubair Ahmed al-Sanusi és a szíriai Razan Zaitouneh és Ali Farzat hazájukban küzdenek a szabadságért. Az arab tavasz képviselőit a Parlament néppárti, szocialista, liberális és zöldpárti frakciói jelölték.

Dzmitry Bandarenka fehérorosz polgárjogi aktivista, a Fehérorosz Újságíró-szövetség tagja. Társalapítója a Charta '97 civil kezdeményezésnek, amelynek célja a demokratikus változások elősegítése. Az „Európai Fehéroroszország” kampány elindítója, amely az ország uniós tagságát szorgalmazza. Bandarenkát a konzervatív-reformer képviselőcsoport jelölte.

A **San José de Apartadó békeközösség** egy kolumbiai gazdálkodóközösség, amely a bátorság, kitartás és béke melletti elkötelezettség nemzetközileg elismert szimbólumává vált. Kolumbiában évtizedek óta fegyveres konfliktus dúl, ez a közösség viszont megtagadja a kapcsolatot minden fegyveres csoporttal és szabadságot követel az emberek számára. A közösséget a baloldali frakció jelölte.

A Szaharov-díjat az Európai Parlament 1988 óta minden évben olyan személyeknek vagy szervezeteknek ítéli oda, akik kiállnak a demokráciáért és az emberi jogokért.

Bemutatjuk a Szaharov-díj idei jelöltjeit

Az arab tavasz aktivistái, Izzeldin Abuelaish palesztin orvos és békeaktivista, Dzmitry Bandarenka fehérorosz újságíró, Boris Pahor író és Holokauszt-túlélő, valamint egy kolumbiai gazdálkodóközösség szerepel a jelöltek listáján. A Szaharov-díjjal az Európai Parlament minden évben olyanokat tüntet ki, akik az elnyomás ellen harcolnak és kiállnak a gondolatszabadság és a demokrácia mellett.

A díjra parlamenti frakció vagy negyven képviselő javasolhat jelöltet. Az alábbiakban röviden, ábécésorrendben mutatjuk be az idei jelölteket.

Izzeldin Abuelaish - Palesztin orvos, a Lányok az Életért Alapítvány alapítója. Életét az Izrael és Palesztina közti béke megteremtésének szentelte, gyakran hivatkoznak rá a két nép közötti „mágikus, titkos” hídként. A konzervatív frakció jelölte a díjra.

Arab tavasz - A néppárti, a szocialista, a liberális és a zöldpárti frakció jelöltjei az arab forradalmak résztvevői.

„Az arab tavasz mindenki számára szimbólum, aki az arab világban demokráciát és az alapjogok tiszteletben tartását szeretné. Az öt jelölt - Mahamed Bouazizi (Tunézia), Asmaa Mahfouz (Egyiptom), Ahmed al-Zubair Ahmed al-Sanusi (Líbia), Razan Zeito-neh (Szíria) és Ali Farzat(Szíria) - számára, akik hazájukban hozzájárultak a politikai változásokhoz, a Szaharov-díj megerősítené az Európai Parlament szolidaritását és támogatását a demokrácia megteremtéséért folytatott küzdelemben” - indokolták választásukat a frakciók.

Dzmitry Bandarenka - Fehérorosz polgárjogi aktivista, a Fehérorosz Újságíró-szövetség tagja. Társalapítója a Charta '97 civil kezdeményezésnek, amelynek célja a demokratikus változások elősegítése. Az „Európai Fehéroroszország” kampány elindítója, amely az ország uniós tagságát szorgalmazza. Bandarenkát a konzervatív képviselőcsoport jelölte.

Boris Pahor - Szlovén író az olaszországi Triesztből. Határozottan felemelte hangját a totalitárius rezsimek ellen, a gondolatszabadság, a kisebbségi jogok és nyelvek védelmezője. Először akkor figyeltek fel rá, amikor a náci koncentrációs táborokban töltött időszakról írt. Milan Zver néppárti, szlovén képviselő és 51 másik képviselő jelölte a díjra.

San José de Apartadó békeközösség - A baloldali frakció jelöltjei. „A kolumbiai gazdálkodóközösség a bátorság, a kitartás, a béke és igazságosság iránti elkötelezettség nemzetközileg elismert szimbólumává vált a brutalitás és rombolás ellenére is” - áll az ajánlásban. Kolumbiában évtizedek óta fegyveres konfliktus dúl, ez a közösség viszont megtagadja a kapcsolatot minden fegyveres csoporttal és szabadságot követel az emberek számára.

Korábbi díjazottak

Tavaly Guillermo Fariñas kubai ellenzékit tüntették ki, aki több éve éhségsztrájkjal tiltakozik a kubai cenzúra ellen. Legutóbbi éhségsztrájkját 2011 júliusában fejezte be, miután a kubai hatóságok úgy döntöttek, hogy szabadon engednek politikai foglyokat.

A Szaharov-díjat korábban megkapta Nelson Mandela (1988) és Aung Szan Szú Csi (1990) is, 2003-ban pedig az ENSZ munkatársainak ítelték oda.

A Szaharov-díjat 1988 óta ítéli oda az Európai Parlament minden évben olyanoknak, akik harcolnak az elnyomás ellen és sokat tetsznek az emberi jogokért és a demokráciáért. A Szaharov-díj 50 ezer eurós pénzjutalommal jár. A díjat a szovjet fizikus és ellenzéki Andrej Szaharovról nevezték el.

Decemberben adják át a díjat

A jelölteket a külügyi bizottság és az emberi jogi szakbizottság összevont ülésén mutatják be október 5-én, október 20-án pedig a három döntősről szavaznak. A parlamenti frakciók elnökei és az Európai Parlament elnöke egy héttel ez után dönt az idei kitüntetettéről. Az ünnepélyes díjátadóra a december 14-i strasbourgi plenáris ülésen kerül sor.

Guillermo Fariñas: „Az előző Szaharov-díjak újraélesztették a kubai ellenzékét”

Üresen maradt Guillermo Farinas, a Szaharov-díjjal kitüntetett kubai ellenzéki személyiség széke a szerdai strasbourgi díjátadó ünnepségen, mert a kitüntetett nem kapott engedélyt a kubai hatóságoktól az utazásra. Drámai egybeesés az oslói Nobel-békedíj átadási ünnepséggel. Néhány napja azonban sikerült telefonon beszéljünk Guillermo Farinasszal, aki felszólította az EU-t, hogy ne enyhítsen a Kubával kapcsolatos közös álláspontján. Interjúnk.

Milyen érzés Szaharov-díjasnak lenni, Nelson Mandela és Aung Szan Szú Csí nyomdokaiba lépni?

Nagyon elkötelezettnek érzem magam, különösen a hazám és szülőföldem iránt. Úgy érzem, a díj odaítélése hatalmas felelősséget ró rám.

Miért választotta az éhségstrájkot a kubai rezsim elleni tiltakozása eszközeként?

Csak akkor folyamodom ehhez a módszerhez, ha már nincs más választásom, mivel az egészségem nagyon megromlott. Trombózisom van a testem bal oldalán, így ha kénytelen vagyok éhségstrájkba lépni, nem lesz túl sok esélyem a túlélésre. Mindazonáltal, ha a rezsim elnyomása elviselhetetlen helyzetbe vezet, akkor nem marad túl sok választásom, mint a lehető legtöbb méltósággal meghalni.

Mit gondol, az EU-nak meg kell-e változtatnia a Kubával szembeni politikáját?

Nem. Tisztelem azokat, akik másképp gondolkodnak, de úgy gondolom, hogy az EU-nak szigorítania kell a Kubával kapcsolatos politikáján. Különösen fenn kell tartania a közös álláspontját, nem tárgyalva egy olyan kormánnyal, amely már elárulta az Európai Uniót. Ne feledje, hogy a múltban Kuba kötelezettségvállalásokat tett az uniónak, még mielőtt gazdasági segítséget kapott volna Venezuelától, és elkezdte javítani az emberi jogok helyzetét.

Aztán, ahogy feltűnt Chavez rendszere, a kubai kormány otthagya a tárgyalóasztalnál az EU-t, és ragaszkodott autokratikus álláspontjához. Úgy gondolom, hogy az Európai Uniónak nem szabad újra ugyanabba a csapdába esnie, és hallgatnia a kubai kormány szírhangjaira, mondván, hogy időre van szükség a változáshoz, hanem egy sor célkitűzést kell keresni és azt mondani: ha nem tartják be ígéretüket, nem fogunk tárgyalni Önökkel.

Ön a harmadik kubai, aki az elmúlt nyolc évben Szaharov-díjat kapott. Úgy gondolja-e, hogy az előző díjak változtattak a kubai politikai helyzeten?

Azt hiszem, igen. Úgy gondolom, hogy a Varela projekt fő – de nem egyetlen – menedzserének, Oswaldo Payá esetében a díj rákényszerítette a kormányt arra, hogy elismerje, nem tartja tiszteletben a saját törvényeit, sem az alkotmányt. Ez nagyon fontos volt, mert addig a pillanatig, ez nyilvánosan soha nem történt meg. A Varela projekt megmutatta a világnak, hogy a kubai kormány még a saját törvényeinek sem engedelmeskedik. Nem is beszélve a nemzetközi jogról.

Ami a másik nyertest, az „Asszonyok fehérben” csoportot illeti, a helyzet megváltozott, mivel a 2003-as megtorláhullámot követően az ellenzéki mozgalom megbénult, különösen az utcai békés fellépések, így az „Asszonyok fehérben” csoport mintát állított fájdalmuk kifejezésével. Ezért úgy gondolom, ezek nagyon fontos díjak voltak, mivel újraélesztették és újramozgósították az ellenzéki mozgalmat, amely egy csapásra, három nap alatt megbénult. Az „Asszonyok fehérben” mozgalom nagy érdeme volt, hogy az igazságtalanságok, fenyegetések, száműzetések ellenére az emberek nem félnek többé.

Mit jelent az Ön számára a Szaharov-díj?

A díj fő jelentősége, hogy a kubai kormány most első alkalommal, a spanyol kormány és – bizonyos mértékig – a Szentszék támogatásának megszerzésére irányuló manőverei ellenére, kénytelen volt humanitárius alapon belső tényezőknek engedni, ami még soha nem fordult elő. A kormány mindig igyekszik azt mutatni, hogy a konfliktusainak nem saját népükhöz, hanem más országokhoz és országcsoportokhoz van köztük. Ebben az esetben, a saját küszöbön álló halálom, valamint Orlando Zapata halálának nemzetközi elítélése nagyon nehéz helyzetbe hozta a kormányt. Úgy, hogy egy olyan viszonylag hiteles közvetítőnek, mint a katolikus egyháznak kellett eljönnie, hogy enyhítsen a kubai állam iránti hitelvesztésen.

Miért utasította el azt a lehetőséget, hogy Spanyolországban éljen száműzetésben?

Nem megyek Spanyolországba, vagy bárhova máshová. Nem akartam semmilyen körülmények között száműzött lenni. Tisztelem valamennyi testvéremet, akik úgy döntenek, hogy ezt az utat követik, de úgy gondolom, hogy itt kell küzdenünk. Ha Isten is úgy akarja, életben maradok, ha Isten is úgy akarja, nem ölnek meg a Castro-diktatúra talpnyalói. De úgy hiszem, itt kell küzdenünk, mivel – katonai nyelven szólva – itt, Kubában van a fő gócpont.

Üresen maradt a díjazott helye a Nobel-díj átadáson, és most már a Szaharov-díj átadásán is. Hogyan értékeli ezt?

Egyetértünk abban, hogy maradjon üres a szék, de legyen rajta egy kubai zászló. Szeretnék egy üzenetet küldeni valamennyi, az EP-ben képviselt uniós polgárnak: soha ne hagyják abba a kubai helyzet nyomon követését, mivel nap mint nap sokasodnak a társadalmi robbanás jelei, még azok között a kubaiak között is, akik hivatalosan nem tagjai az ellenzéki mozgalmaknak. Az 52 évnyi abszolutizmus által arrogánssá vált kubai kormány bármely pillanatban képes lemészárolni honfitársaimat, és az EP-nek, illetve azoknak, akiket képvisel, készen kell állniuk, hogy ezt elítéljék, és megtegyék a szükséges lépéseket.

Andrej Szaharov: egy díj és névadója

Amikor húsz éve a moszkvai télben meghalt Andrej Szaharov, a szovjet hidrogénbomba atyja, akkor már nemzetközi hírnévre tett szert a hidegháborús rendszerrel való szembenállásáért. A Nobel-békedíjjal kitüntetett szovjet magfizikust nyugtalanította munkájának az emberiség jövőjére gyakorolt hatása, így igyekezett ráébreszteni az embereket a nukleáris fegyverkezési verseny veszélyeire. Róla kapta a nevét az Európai Parlament emberi jogi kitüntetése.

Andrej Szaharov élete

1921: Andrej Dmitrijevics Szaharov május 21-én, értelmiségi családban született Moszkvában.

1942–47: Fizikus apja nyomdokaiba lépve, a moszkvai egyetem fizika szakán lediplomázik, majd doktori fokozatot szerez.

1948: A háború után több szovjet tudóstársával együtt egy kutatólaboratóriumban a hidrogénbomba előállításán dolgoznak.

1950-es évek vége: Szaharovot egyre inkább nyugtalanítják a hidrogénbomba-programmal kapcsolatos erkölcsi aggályok. Fokozatosan a nukleáris leszerelés, majd az 1963-as részleges atomcsend egyezmény támogatója lesz.

1967–68: Fordulóponthoz érkezik a fizikus élete. 1967-ben felszólítja a szovjet vezetést, hogy fogadják el az ellenrakéták telepítésének elutasítására vonatkozó amerikai javaslatot, ellenkező esetben – figyelmeztetett – csak fokozódik a fegyverkezési verseny.

A következő évben a *New York Times*-ban publikált egy esszét *Megjegyzések a békéről, a békés együttélésről és a szellemi szabadságról* címmel. Ezzel „tettem egy határozott lépést”, írta memoárjaiban, „hogyan disszidens legyek”. Az esszében a fegyverek leszerelése és a Nyugattal való együttműködés mellett foglalt állást. „Elmozdítottak szigorúan titkos állásomból és megfosztottak a szovjet nomenklatúra által biztosított privilégiumaimtól” – emlékezett vissza Szaharov.

1970: Moszkvában megalapítja a szovjet emberjogi bizottságot.

1975: Erőfeszítéseit 1975-ben Nobel-békedíjjal jutalmazták. Útlevélkérelmét elutasítják, így a díj kiosztásakor felesége Jelena Bonnert helyettesíti.

1979–80: Mivel 1979-ben helytelenítette a szovjet csapatok bevonulását Afganisztánba, 1980 elején Gorkijba (ma Nyizsnyij Novgorod) száműzték. Később felesége is követi őt.

1986: Mihail Gorbacsov pártfőtitkár hívására visszatért Moszkvába.

1988: Az Európai Parlament megalapítja a „gondolatszabadságért adományozott Szaharov-díjat”.

1989: Az új szovjet parlament, a kongresszus tagjává választották.

1989. december: Moszkvai lakásán szívinfarktuszban meghal Andrej Szaharov.

A parlament és az emberi jogok

Az Európai Parlament Európában és a világ minden részén küzd az emberi jogok, a szabadságjogok és a demokrácia tiszteletben tartásáért. Külügyi bizottsága, emberi jogi albizottsága segítségével, közvetlenül foglalkozik az emberi jogok védelmével az Unión kívül.

A „gondolatszabadságért adományozott Szaharov-díjat” az Európai Parlament ítéli oda minden évben. A díjat 1988-ban alapították, és azokat a személyeket vagy csoportokat tüntetik ki vele, akik vagy amelyek az emberi és alapvető jogok védelme érdekében munkálkodnak.

Szaharov-díj 2010

Október 5-én mutatták be hivatalosan a Szaharov-díj idei kilenc jelöltjét. Majd október 18-án az EP külügyi és a fejlesztési szakbizottsága háromra szűkíti a jelöltek körét. Az Elnökök Értekezlete a győztest október 21-én választja ki, az 50 ezer euróval járó emberi jogi elismerés átadására pedig december 15-én Strasbourgban, ünnepélyes ülés keretei között kerül sor.

A parlament és az emberi jogok

- Az EP minden évben jelentést készít az emberi jogok helyzetéről a harmadik országokban, valamint azok tiszteletben tartásáról az Európai Unión belül.
- Az EP minden plenáris ülésén rendszeresen vitát folytat az emberi jogok megsértésével kapcsolatos esetekről.
- A politikai választások felügyeletére a parlament gyakran küldi képviselőit a világ különböző részeibe.

Hauwa Ibrahim: Új világrend van kialakulóban

Hauwa Ibrahim nigériai jogász a női jogok elkötelezett védelmezője, ügyvédként többször is sikerrel szállt szembe a sária törvények szerint működő bíróságok ítéleteivel. Előfordult, hogy házastársi hűtlenkedésért halálra ítélt nő életét mentette meg. 2005-ben Szaharov-díjat kapott, idén novemberben pedig ő is részt vett azon az emberi jogi konferencián Brüsszelben, ahová korábbi Szaharov-díjasokat is meghívtak.

Ön többször is kiállt a sária törvények alapján elítéltek mellett. Mi volt a legfontosabb tanulság ezekből az esetekből?

Az, hogy sikerült bebizonyítottam, hogy a sária bíróságok is tiszteletben tarthatják az emberi méltóságot és a vádlottak felmentést is kaphatnak. Akármilyen jogrendszer is alkalmazunk, mindig van remény. A sária is tud megoldást és igazságot szolgáltatni. De ez még közel sem a történet vége, sok még a tennivaló.

Mit jelentett önnek a Szaharov-díj?

Sokat segített a díj, mert a nemzetközi szinten is láthatóvá tett. A láthatósággal pedig együtt jár a hitelesség. Ez pedig még inkább segít abba, hogy eredményesebb legyen a munkám. A Szaharov-díj után egy könyvben dolgoztam fel a sária bíróságokon szerzett ügyvédi tapasztalataimat. A könyvet az amerikai ügyvédi kamara adta ki, az Ügyvédek Határok Nélkül franciaországi és kanadai szervezetének támogatásával.

Hogyan segíthet a Szaharov-díjasok együttműködése az emberi jogok érvényesítésében?

Az együttműködés egy folyamat része. Az emberi jogokkal foglalkozó szakemberek megosztják egymással gondolataikat és tapasztalataikat arról, hogyan segíthetünk az embereken.

Idén az arab tavasz öt aktivistája kapta a díjat. Valódi, tartós demokratikus rendszerváltás szemtanúi vagyunk, vagy csak egy rövid fellángolásról van szó?

Úgy gondolom, hogy egy új világrend kialakulásának vagyunk szemtanúi. Újrdefiniálódik a tér, és az, hogy ki mit foglal el. Azt gondolom, hogy ez a tér mindannyiunké, amelyet egyenlően és tisztességesen kell megosztani, és ahol nem csak a hatalommal rendelkezőknek vagy tehetőseknek kell, hogy hely jusson.

A szabadság mindig az emberből, belülről fakad. El kell számolnunk azzal, hogy kik vagyunk, ismernünk kell önmagunkat, és gondoskodni kell a jövőről, a még meg sem született generáció jövőjéről. Remélem, hogy mindehhez meglesz a biztonság, és mindenki megtalálja a helyét.

A demokratikus átalakulás egy folyamat. Reméljük, hogy tartós lesz, de ahogy Egyiptom példáján is látjuk, új fordulatot vettek az események. Negyven-ötven évbe telt, mire elértünk erre a pontra. A változáshoz nem lesz elegendő negyven-ötven hónap, több időre lesz szükség. Rombolni mindig könnyebb, mint építeni. De remélem, hogy idő múltával tartós lesz az új demokrácia.

Alekszandr Milinkevics: Minden nemzet megérdemli a szabadságot

Milinkevics 2006-ban kapott Szaharov-díjat. Abban az évben, amikor az emberi jogi aktivista Alekszandr Lukasenkoval szemben elindult a fehérorosz választásokon. Lukasenko győzött, de rengeteg kritikát kapott a választások elcsalása miatt. A választások után Milinkevicset különböző ürügyekre hivatkozva letartóztatták. Ennek ellenére sosem adta fel a szabadságért és demokráciáért folytatott küzdelmet.

Fehéroroszországban évek óta aktív emberi jogi munkát végez. Mi volt a legnagyobb sikere?

Amikor elindultam a 2006-os választásokon, Európában sok magas rangú ember is azt mondta, hogy az országnak egyesülnie kéne Oroszországgal, hogy megszabaduljunk Lukasenkótól.

A választások után több tízezren tiltakoztak, annak ellenére, hogy ezért terroristának nyilvánították őket a hatóságok. Fehéroroszországban pedig ezért akár halálbüntetés is járhat. Akkor mindenki megértette, hogy az emberek egy független és demokratikus országban szeretnének élni. Számomra ez siker volt.

Segítette a munkáját a Szaharov-díj?

Csak belülről lehet változtatni azért, hogy országunk demokratikus és szabad legyen. De rendkívül fontos, hogy az európai vezetők szolidárisak legyenek. Minél több támogatást kapunk az Európai Parlamenttől és az uniós vezetőktől, annál nehezebb fenntartani a diktatórikus elnyomást.

Hogyan segítheti a Szaharov-díjasok együttműködése az emberi jogok érvényesítéséért folytatott küzdelmet?

Messze vagyunk egymástól, országonként eltérő a helyzet, de úgy gondolom, hogy eredményes lehet az együttműködés. Közös nyilatkozatokat teszünk, ami jó kezdet, de egyelőre hiányzik a közös fellépés. Ezen mindenképpen változtatnunk kéne.

Idén az arab tavasz öt aktivistája kapta a díjat. Valódi, tartós demokratikus rendszerváltás szemtanúi vagyunk, vagy csak egy rövid fellángolásról van szó?

Még mindig vannak olyanok, akik úgy gondolják, hogy bizonyos országok vagy népek nem felkészültek a demokráciára. Ők úgy gondolják, hogy normális, ha egy országot diktátor irányít.

Szerintem minden nemzet, minden ember szabad szeretne lenni, mert mindenki szabadnak születik. Ez az, amit az észak-afrikai országok megmutattak. Bebizonyították, hogy minden ország megérdemli a szabadságot.

Ha az EU szeretné megváltoztatni a világot, akkor az emberi jogok előmozdításán kell dolgoznia. A diktatúra nem garancia a stabilitásra. Csak a demokrácia biztosítja azt.